

REDACTIA
Arad, Dealul Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe un an . . . 20 cor.
pe 1/2 an . . . 10 .
pe 1/4 an . . . 5 .
pe o lună . . . 2 .
N-ril de Duminecă pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisuri nu se înșopălesc.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA
Arad, Dealul Ferenc-utca nr. 2

INSERȚIUNILE:
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b
de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Borisori nefrancate nu se primesc

Anarhiștii maghiari.

(*) Ungaria se poate mândri: Dieta sa are nu numai obstrucționisti năbădăoși, dar și alt produs modern, *anarhiștii!* Căci nu putem decât să spunem că alt epitet lui Lengyel Zoltán, care mai zilele trecute a venit cu idela unei *nou și originale arondări militare*. Eată cum: recrutarea pentru armata împărătească să se facă numai printre Maghiari. Armata comună din Ungaria ar deveni astfel maghiară de fapt, chiar dacă deocamdată n'are limbă de comandă ungurească. Ear fiii naționalităților să fie recrutați la honvezime, unde fiind toate ungurești: și limba de comandă și cea de serviciu, vrând nevrând s'ar maghiariza.

Cu chipul acesta într'adevăr, pe teritoriul statului ungar, n'ar mai fi de cât armată maghiară!

Că lui Lengyel Zoltán i-a treznit prin minte asemenea proiect, nu e de mirat. În sfârșit deputații aceștia kossuthiști au atât grije pentru înaintarea neamului lor și sunt atât de — cum să zicem — atât de tari în principiile lor, în cât, se știe, unul nici pentru 5000 floreni nu s'a lăsat mituit, ci banii ce primise dela *țovarășul* său de luptă Dienes (care acum e prin America, exilul atâtor «patrioți») că un nemai-văzut erou modern i-a depus la biroului Dietei.

Dar ca să vedem un ziar de talia lui «Budapesti Hirlap» susținând ideile lui Lengyel Zoltán și presintându-le ca *măntuitoare* pentru politica națională maghiară, asta una ne — surprinde. Pentru-că ori și cât focul patriotismului i-a contopit pe toți șovinisti într'un singur mănunchiu, totuși credeam că cel puțin «Budapesti Hirlap» face deosebire între Apponyi și Lengyel Zoltán.

Până acum așa știam: marele ziar budapestan, organ al «imperialismului maghiar», se inspira dela Apponyi. Acum însă vedem, că în numărul său dela 11 Noembrie, scrie o pagină întreagă despre proiectul lui Lengyel Zoltán, spunând «că ideia de mare însemnătate numai puțin o apreciază după adevărata ei importanță».

Intr'adevăr, ce tot atâta tara-vura, negocieri cu Coroana, ceartă asupra diferitelor programe politice?! Politica mare națională se poate realiza cu o singură lovitură: trebuie pus în practică ideia lui Lengyel Zoltán! A se schimba adică radicalism sistemul de arondare militară de până acum... Pentru-că vedem D-Voastră: până acum Ungurilor s'a făcut o mare nedreptate. Arondarea fiind teritorială, recruții unguri au ajuns la regimente unde se vorbea și altă limbă de cât cea ungurească... ear naționalităților li-s'a făcut un favor ne mai auzit: «Recruții naționalităților — scrie «B. H.» — cu arondarea d'acum își servesc cei trei ani așa fel, în cât nimic, dar absolut nimic nu le aminteste că statul ungar există și este o realitate strașnică».

Așa e: Românul știe că slugește M. Sale trei ani, Lui îi jură credință, pe El îl știe comandant suprem.

«O armată astfel organizată — continuă «Budapesti Hirlap» — nu mai trebuie tolerată, pentru-că asta însem-

nează că *peritem politica în armată*, ci trebuie realizat planul lui Lengyel Zoltán, în urma cărui din cele 22 regimente de infanterie maghiară (câte preținde că sunt) și 21 nemaghiare, de pe teritoriul Ungariei, s'ar face 43 maghiare, ceea-ce împreună cu alte trupe maghiare ar face 40 la sută din totalitatea puterii armate din monarhie... Și fiind și honvezimea curat maghiară, căci în trei ani i-ar face domni șovinisti și calvinii pe feciorii noștri, fără îndoielă că altfel ar vorbi atunci Ungurii cu Viena.

Ear asta, după concepția lui «Budapesti Hirlap» n'ar fi politică, ci politică este ceea ce se petrece acum, când fiecare naționalitate este respectată în armată.

Trebuie să te crucești în fața unei atât de sfruntate intervertiri a lucrurilor.

Și să auziți cum motivează ziarul unguresc nu numai puțin, dar și *drăptatea* de a se face așa o arondare volnică.

«Noi — scrie — suntem obligați numai să dăm numărul de contingent hotărât pentru armata comună, ș'anume din materialul cel mai bun; dar de unde luăm și cum luăm acești recruți, în privința aceasta suntem stăpâni absoluți peste hotărârea noastră. Chipul de mai sus poate este singurul care să pregătească — fără să atingă organizația actuală — maghiarisarea armatei și să fie temelul limbii maghiare de comandă și serviciu».

Suslăudatul ziar mai argumentează apoi pentru această epocală reformă cu — slăbirea elementului german în Austria și cu întărirea și sporul Ungurilor din statul ungar.

E treaba austriacilor să răspundă la acest punct.

Ne privește însă foarte de aproape chestia întreagă, pentru-că după-cât cunoaștem lucrurile, nu-i exclus ca mâne poimâne întreaga Ungurime să se angajeze la luptă pentru «marele ideal» atât de «fericit formulat» de Lengyel Zoltán și susținut cu așa aparat de «Budapesti Hirlap». D'aceia tocmai dela început *ne ridicăm cu toată puterea în contra acestei încercări de a propaga anarhia*. Pentru-că anarhie s'ar naște în țeară dacă ideile nesăbuitului kossuthist ar prinde rădăcină.

Se înțelege, *teamă nu avem că în cercurile înalte militare* ideilor lui Lengyel Zoltán li-se va da vre-o atenție. Acele cercuri au avut și până acum destulă ocazie a se convinge ce puțină încredere trebuie să acorde trupelor curat maghiare. Ele știu, că având Ungurii o armată curat maghiară, *numai voința maghiară ar fi stăpână peste această armată*. Ear ca să se dea armata pe mâna Zoltanilor partidului kossuthist, credem că n'are nici Coroana, nici cercurile militare gust. Ar fi să introducă nu politică numai, dar chiar *anarhia în armată*. Pentru-că cine se mai îndoieste, dacă ar jaunge armata comandată conform spiritului acestor șovinisti suchiași, ușor ni-am putea pomeni într'o zi că regimentele maghiare ar face un pronunțament precumcă ele nu merg în război, ci să meargă *naționalitățile*: să învețe și ele a se bate... Și mai ales pentru-că sângele

unguresc este scump, «*annak minden csöjje drága gyöngyöt ér*», — cum zice poetul... Ear obștea maghiară întreaga ar aplauda acest pronunțament, fiind deja și acum toți șovinisti convinși, că cea mai bună politică ungurească e să fie menajați Ungurii, ear naționalitățile nimicite.

Multe se pot întâmpla în Ungaria. Asta însă doar tot nu se va întâmpla!

Voce românească patriotică. Sub titlul asta «M-g» ocupându-se în numărul său din urmă de articolul nostru de fond «Contele Tisza István» reproduce mai multe pasaje, făcându-le următorul comentariu:

«Sensație plăcută a produs această scrisoare deschisă adresată contelui Tisza, căci tenorul i-e patriotic, intențiile bune. Cu plăcere ne ocupăm de el și cu plăcere recunoaștem că la cele ce le cer în scrisoarea asta, Românii au drept și că nimeni nu are intenția să le-o discute».

Socialiștii austriaci în contra dualismului. Social-democrații din Ungaria s'au ocupat în adunarea lor dela 12 Noembrie între altele și cu dualismul. Toți aratorii constată că Austria, din zi în zi are mai puțin folose din dualism, până când sarcinile îi cresc. S'a ventilat chestia desfacerii de Ungaria, ca astfel industria să poată lua un avânt mai puternic. Hotărârea s'a adus în sențul asta.

Mâna de fier. Vorbind despre stările din Ungaria, despre încercăturile politice din ultimul timp și despre imposibilitatea guvernărilor de a aplana diferitele conflicte, — «Național Zeitung» scrie că una din marile greșeli cari aduseră cea stare de lucruri era fără îndoială marea frică de opozițiune. De frica acesteia a fost lăsat Széll să cadă în lunie. Un rezultat al fricii a mai fost faptul că s'au făcut toate încercările pentru a imblânzi această opoziție atât de temută, a o împăca pe cât e cu putință. Din această cauză opoziția a crescut mereu... Ștefan Tisza n'a încheiat cu opoziția nici compromis ci și-a format cabinetul fără să caute o înțelegere cu opozițiunea. Faima sa de om cu «mâna de fier» nu s'a desmintit astfel, și la prima sa pășire în parlament arătat o așa fermitate, un așa sentiment de forță și putere oratorică, în cât opoziția a trebuit să recunoască cum că în sfârșit omul competent a venit la locul ce i se cuvenia.

Guvernul felicitat. Orașele Selmeczbánya și Békabánya au hotărât cu *unanimitate să felicite guvernul, pentru-că sunt convinse că noul guvern va restabili ordinea în țară.* — Municipiul Orășii-marilor cu bucurie ia cunoștință de numirea noului guvern și-l asigură de tot spriginul său. — Asemenea i-a votat încredere, cu unanimitate, și municipiul Komárom.

Punerea crucilor la turnurile catedralei.

Sibiu, 12 Noembrie.

Turnurile catedralei fiind acoperite, astăzi la 11 ore a. m. s'a procedat la punerea crucilor obduse cu aur greu pe vârfurile turnurilor.

Înainte reședinței metropolitane, față în față cu biserica catedrală se

postaseră membrii consistorului, corpul profesoral și tinerimea din seminarul andreian, funcționarii dela «Albina» în frunte cu directorul P. Cosma, elevii școlii civile de fete însoțite de corpul didactic și alt public. După sfîntirea crucilor, aceste sunt luate de clericul și între sunetele melodiase ale cântării «Mântuiește Doamne poporul tău... mulțimea în frunte cu metropolitul intră în curtea bisericii metropolitane, unde prin scripete se înalță spre vârfurile turnurilor. Mulțimea abia poate urmări așezarea crucilor din cauza orbitoarei lor străluciri și a marelui înălțimi. Lucrarea terminată, o anunță cei doi lucrători din vîrfurile turnurilor, cari lăsând să li-se umple câte un pahar de vin vechi închină mai întâi pentru Majestatea Sa. Mulțimea de jos strigă: Să trăiască! Paharul golit, lucrătorul îl aruncă în jos unde se sparge fărîme. Al doilea pahar este golit în sănătatea metropolitului Ioan Mețianu. Publicul asistat strigă mai slab, «să trăiască» și paharul sboară în sus. Al treilea pahar este închinat arhitectului Szalay. Să trăiască și paharul cade spart. La rîndul său lucrătorul, tot neromân, de pe vîrfurile celuilalt turn închină pe rînd pentru «membrii consistorului», pentru «Pușcările», Luchita (adecă Lucuța) Șusnic etc., membrii în comisia de clădire.

Cu aceste ceremonialul s'a terminat și strălucitoarele cruci caută din înălțime la reședința metropolitană din față și la patinele și intrișele omenești, cari sub chipul ei stînt se țes.

Plic.

DIN DIETĂ.

— Ședința dela 13 Noembrie —

Târziu după miezul nopții s'a sfîrșit ședința de Juoi, și totuși la ședința de azi, deputații s'au prezintat în număr frumos. La toți se observau urmele ședinței furtunoase de ieri, mai ales însă opoziția era eshauriată de puteri. Miniștri toți au fost de față.

Pe tapet e proiectul despre contingentul de recruți. Înainte de a intra însă în desbaterea acestui proiect, vorbesc la protocolul ședinței de ieri Holló Lajos și Zboray Miklos. Ambii protestează în contra acelei părți a protocolului, unde se vorbește despre ședința de «mâne». Hotărîrea s'a adus în orele de dimineață, prin urmare «mâne» numai *Sâmbătă* poate fi.

Mai vorbește Kubik Béla la regulamentul de casă, acuzându-l pe președinte că nu l-a observat la conducerea ședinței de ieri. Nu l-a îndrumat l-a ordine pe ministrul-președinte, care a numit opoziția o «tabără de petulanți și destrăbălați», pe el însă, care a făcut o observare cu mult mai domolă, l-a îndrumat l-a ordine.

Tisza îi reflectează, că observarea sa s'a referit la condeputații săi, ear alui Kubik la adresa președintelui.

Mai vorbește Lengyel Zoltán, apoi se intră în desbaterea ordinii de zi. Ministrul de război Nyiri Sándor, des aplaudat de întreaga dietă, își motivează proiectul.

Declară că va munci cu dragostea tradițională, ce-o simte fiecare maghiar

față de honvezime. De trei sentimente va fi pătruns: iubirea de patrie, credința cătră rege și respectul legilor. Garantează pentru realizarea reformelor militare espuse în vorbirea de program a ministrului-președinte. În sfârșit apelează călduros la patriotismul tuturor, să voteze acest proiect. Înainte de pauză vorbește la acest proiect *Hellebronth Géza*. Nu face critică serioasă, ci înșiră câte toate, ca să întindă cât mai mult vorbirea.

După pauză obstrucțiază *Okolicsányi László*. Abia mai e cineva în sală.

După ce mai vorbește, în chestie personală, *Thaly Kálmán*, ședința se încheie.

La situație.

Obstrucția nouă. — Spărtură între kossuthiști. — Conferența liberalilor. — *Ivánka disident*.

Budapesta 13 Noembrie.

Cu ședința sgomotoasă de astă noapte, din nou s'a reînactivat obstrucția. Numai cât între obstrucția dusă în contra lui *Héderváry* și între cea de azi în contra lui *Tisza* e o deosebire foarte mare. Opoziția d'atunci, cu puține excepții, era una; declamările din parlament îmbătășere p'un moment o mare parte a cetățenilor, cari grăbiră a da espresie simpatiei lor pentru obstrucționiști, astăzi spărtura între opoziționali e declarată și declamărilor nu le dă nimeni crezământ.

Partidul kossuthist a slăbit tare. Cel mai serios membru al partidului dăresc pacea. Nu numai se declară contra obstrucției, ci nici nu mai iau parte la conferențele partidului. Așa *Kossuth*, de loc n'a luat parte la ședința furtunoasă de Vineri. Știa înainte ce are să se întâmple și prezența fratelui său i-a fost un prilej binevenit să absenteze dela ședință. Numai partidul popular mai aplaudă la fectările lui *Lengyel Zoltán*, care azi mâne se va vedea pe deplin isolat. Nici chiar *Burabás* nu mai face gură. Par'că și-ar fi uitat meseria.

De altă parte însă, dispoziția între membri partidului liberal e foarte animată. Succesul dobândit în ședința de noapte li-a inspirat multă încredere. Joi seara s'au întrunit în conferență, în care după câte-va discuții mai mărunte au primit în *senso* proiectul despre contingentul de recruți. Apoi s'a încins o discuție în jurul contractelor privitoare la vinurile italiene.

În urmă *Tisza* mulțumește partidului pentru spriginul ce i-l'a dat, ear *Kubinyi Géza*, răspunzându i în numele partidului, îl asigură și pe mai departe de acest sprigin neclătit.

Față de această dispoziție, eșirea lui *Ivánka Oszkár* din partidul liberal n'a putut să facă nici o impresie; cu atât mai virtos nu, că nu a venit pe neașteptate. *Ivánka* de mult declarase că dacă *Tisza* va ajunge ministru, el va eși din partid.

Într'o scrisoare adresată președintelui *Podmaniczky*, își motivează această eșire, cu puțina încredere ce i-o inspiră programul militar a lui *Tisza*.

„O afă cere dureroasă“.

Sub acest titlu *Tribuna Poporului* dela 21 Octomvrie (3 Noembrie) a adus un articol, din pana unui fruntaș dintre învățătorii noștri.

Am citit cu luare aminte articolul, dar n'am înțeles care anume afacere este cea dureroasă, despre care s'a încumetat autorul să scrie. Am căutat din adins care anume e „hoțul de păgubaș“, dar căutând chiar cu lampa lui *Diogene* n'aș fi aflat pe cel hoț de păgubaș, pentru care se pledează în două coloane întregi de ziar.

Dar am înțeles din articolul din cestiune altceva; și anume, că dintr'un cas isolat (pot să fie și mai multe), că un învățător nu-și primește salariul regulat și eventual trăiește rău cu preotul său, autorul dă frinți libere generalisării, și afirmă următoarele:

„... Din experiența putem afirma hotărât, că în tot locul s'ar putea face ceva mai mult decât se face, numai dacă ar fi mai multă bunăvoință din partea acelor, cari sunt chemați a conduce afacerile școlare în comune (preoții)... E apoi dureros, că aceasta (șicanarea învățătorilor) se face în cele mai multe locuri mai mult din motivul, că îmbunătățindu-se starea materială a învățătorului, n'ar mai fi pe viitor servul de odinioară, ci ar cere și el, să ocupe o poziție cinstită, o poziție ce ar sta pe o treaptă cu celalalt factor cultural din comună.“

Această citațiune este de ajuns pentru a înfățișa tenorul articolului „o afacere dureroasă“, și cred că este de ajuns și pentru a se putea caracteriza tendința dlui învățător.

„Hoțul de păgubaș“ este dar învățătorimea?

Să-le vedem gravaminele.

Este adevărat, că sunt comune unde învățătorul nu-și primește salariul regulat. Dar cauza la aceasta nu este în tot locul chiar preotul care ar vrea să țină în servitute pe învățător, ci aproape în tot locul sărăcia poporului.

Că vor fi și preoți cari pun bețe în roate învățătorilor, — durere, sunt; dar sunt și învățători cari fac neajunsuri preoților și școalei însăși; dar fiecare boală își are doctoria, ori de nu moartea!..

Și să nu vorbim încă de învățătorii cari nu-și fac datorii, dare-ar Domnul să fie cât de puțini! — dar să vorbim de pretenția învățătorilor de a sta pe o treaptă cu celalalt factor cultural din comună.

Nu vi-se pare că aci „păgubașul“ ar vrea să sustragă o treaptă? Aceasta e o afacere dureroasă!

Când învățătorul nostru va fi la înălțimea misiunii sale, ce treaptă mai frumoasă și mai înaltă îi trebuie în ordinea socială? Vrea să fie pe aceeași treaptă cu preotul? Să aibă atunci pregătirile preotului; — dar și atunci, preotul e capul parohiei și director școlar.

Ori articolantul ignorează ierarhia în biserică?

Ce sunt pretențiile acestea?

Ce rost are această grandomanie? Vrea colaboratorul din cestiune al *Tribunei Poporului* să ne dovedească prin veleitățile sale că învățătorii noștri sunt martirizați? Și caută aripi dedalice pentru separatism?

Ș'apoi un învățător, care trebuie să știe istorie, nu-și dă seamă oare că au existat împărați și regi a căror faimă a fost întunecată de câte-un ministru?

De ce nu s'ar mulțumi și dascălul nostru cu acel modest rol de ministru, pe lângă directul uns al Domnului?

Cu regret constat aberațiunea unui învățător fruntaș, harnic pentru lucruri mai bune decât relevarea unei afaceri dureroase fără o noimă, și care ca o afacere își avea și își are locul competent de lecuire, — ear tratată așa cum a fost tratată în coloanele acestui ziar de fruntașul din cestiune, aruncă o tristă lumină asupra ocupațiilor unui învățător fruntaș.

E o dureroasă constatare pentru mine. *Amicul școalei.*

Nou partid politic.

— Un interview cu *Bánffy*. —

De câte-va zile presa maghiară comentează viu știrea, înregistrată și de noi, că baronul *Bánffy*, fost ministru-președinte al țării, va forma un nou partid opozițional. Într'un interview, ce l-a avut cu un redactor dela *„Pesti Napló“*, *Bánffy* a spus următoarele:

— „Da, știrea e adevărată. Situația s'a schimbat de așa încât formarea unui nou partid a devenit o necesitate absolută și anume formarea unui partid opozițional guvernamental! „Noul partid“, acesta i-va fi și numele, se va constitui în Cluj, unde aderenții mei au și formulat programa partidului.“

— Și când se va întâmpla constituirea formală a partidului?

— Încă luna asta. La 20 Noembrie voi merge la Cluj, ca să ținem adunarea constitutivă.

— La ce primire se așteaptă noul partid?

— Eu cred, că țara ne va primi cu bucurie, mai ales în fața guvernului actual, care prin programul său a inaugurat o politică conservativă.

— Esc. Ta nu-l ții dară pe contele *Tisza* de liberal?

— Nici decum nu-l țin de liberal. Dar să fim precizi: înainte de a-l cunoaște programul, l'am ținut de liberal. După ce l-am citit însă programul, trebuie să declar, că față de mișcările clericale a fost liberal, dar în celelalte absolut conservativ. E dară vremea, ca liberalismul național să se accentueze și pe bânșile opoziționale.

— Si cum crezi că vor primi independentiștii noul partid?

În partidul liberal se vor găsi mulți, cari vor adera la programul meu. Din partea fostului partid național nu mă aștept la aderări. Nici între independentiști nu mă aștept să găsec membrii, dar sunt convins că nu ne vor primi cu antipatie. Deosebirile între programul nostru și al independentiștilor sunt de natură de drept de stat, dar în nizuintele noastre d'a clădi statul național maghiar mergem pe aceeași cale! În genere cred, că primirea peste tot ne va fi simpatică. Despre toate aceste însă voi pronunța mai amănunțit în adunarea constitutivă dela Cluj, care, probabil, la 22 Noembrie va avea loc.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 14 Noembrie n. 1903.

— Perechea regală italiană în Anglia. Perechea regală a Italiei la 17 Noembrie va sosi la Portsmouth pe yahutul *Victoria and Albert*. Dela Cherbourg, port francez, va fi însoțit de o flotilă angleză. La Londra vor merge la 19 Noembrie, ear la 21 se vor rentoarce la Cherbourg.

ȘARGUL.

— SCHIȚĂ. —

Ne dăduserăm în vorbă despre cai. — Hei, măi băeți, să vă spun și eu ceva despre Șargu meu, oftă Calomir, cel mai voinic și cel mai curajos dintre noi.

„Il luasem dela un țigan — cam hoț de cai de felul lui — și-i pusese numele Șargu.“

Când aveam nevoie să mă reped undeva, puneam șeava pe el și fulgeram în trap întins prin noaptea cea mai întunecoasă, ear când se zoria de ziua, eram în curte și-mi sculam argătimea:

— Sus, băeți, c'a intrat alba 'n sat! Într'o Sâmbătă seara (tiu minte ca acum) pornesc tot așa cu Șargu meu sprintenel, să-mi tocmesc lume pentru mașinile de treerat.

Se cam svonise 'n sat că es hoțul la drumul mare și jefuesc pe câți îi întâlnesc, dar, cum era luna, nu prea credeam să dau ochi cu asemena prieten.

Mergeam în trap obișnuit și-mi răcoream sufletul în splendoarea unei nopți de August. Luceafărul de seară licărta 'n seninul nopții, luptând în marea de argint topit ce se revărsa din luna, ear rarițele abia se săltau în pragul răsăritului.

În dreapta dealuri pline de hoide se revărsau ca niște uriașe valuri de pământ, ear în stânga pădurea visa pe coasta dealului a cărui creastă se deslușia lămurită, ușoară, fină ca o dantelă măiastră.

Din când în când treceam pe lângă lanuri de porumb. Umbrele ciocanilor se 'ndoiau pe mușuroaie ca niște șerpi întunecați, ear frunzele uscate de seceta verii fășiau din timp în timp, sunând în liniștea nopții ca o stingere de fanfară îndepărtată.

Lăsasem frâul siobod spre a-mi răsuca o țigară și n'apucasem a mi-o aprinde, când ved pe Șargu meu ciulindu-și urechile și sforăind.

Când mi-arunc ochii 'nainte, ce să văz? La zece pași de mine trei găligani călări răsăriseră din porumb și-mi ațineau calea:

— Stăi, boerule!

În momentele acelea aș fi vrut să mă salt cu Șargu 'n sus și să cad apoi peste ei, luându-i în copitele calului, făcându-i una cu pământul.

Țin minte că nici o clipă nu mi-a trecut prin cap că vieța mea e în primejdie. Tot sângele mi năvălise la cap și gândul meu era la cai: nu-l dau pe Șargu nici mort!

Mi-am scos revolverul din toc și i-am tras cocoșul:

— De nu vă dați în lături, vă 'mpușc ca pe câni.

— Hehe! S'a infuriat boerul nostru. Ia stai puțin, boerule, să te isbesc un'ți a pus popa miru.

Și unul din ei înaintează spre mine cu ciomagul ridicat; cellalt dau să mă înconjoare. Am tras două focuri de re-

volver și am înfipt pintenii 'n deșerturile calului:

— Hi, Șargule!

Căluțul a pus capu 'n piept și răsuflând pe nări ca o scorpie furioasă, s'a repezit ca o furtună.

— Pe el, mē!

Atât am auzit, căci Șargul s'asternuse drumului ca un balaur infuriat. În momentele acelea simțiam că toată vieța mea e cumpănită și numai Șargul mi-o poate scăpa. Simțiam că crescusem pe cal, eram una cu el, trupul meu îmbucut cu al lui, formând o singură masă de mușchi încordați.

Copitele calului răpăiau ca o descărcătură de puști și praful ridicat de ele plutea în urma mea ca un nor alburiu. Am auzit două detunături de pușcă, dar de departe de tot.

Când am ajuns în oraș, Șargul era numai apă.

Trecuse un an la mijloc.

Pe câți-va proprietari de prin împrejurimi îi călcasera hoții și-m venise mie de mai multe-ori pe la ureche, că un hoț de cai vestit pusese ochii pe Șargu meu.

Într'o noapte mă scol să văd ce mai e pe afară. Când să-mi trag cismele 'n picioare, gardianul îmi bate în giam.

— Ce-i, mē!

— Boerule, nu-i lucru curat. Mai diniori trecu unu călare pe aci în fuga

mare, de scăpărau schintei în urma copitelor, și câni bat la poartă nevoie mare.

— Stai că es și eu acum.

M'am dat după un plop bătrân din fața casei și am stat la pândă cam cât al număra pân' la o sută.

Mi-s'a părut, într'un timp că zăresc o umbră strecurându-se în grajd. Am stat lipit de pom, nemișcat, înțepenit, ca o proptea puternică. Începuse inima să-mi svănească. Prin prejuri, liniște. Nici frunza plopuului nu se mișca. Câni par'că intraseră în pământ. Și de-odată aud pe Șargu nechezând.

Ne-am repezit (eu și cu gardianul) ca scoși din minți.

— Ații cu ciomagul mē Ioane!

Am intrat în grajd. Hoțul nu se simția nicăiri.

Dar gardianul:

— Boerule, e 'n stănogul din fund...

numai ochii-i sciclesc în cap ca la draci.

Și până să măntue el vorba, aud ear pe Șargu nechezând și nechezatul lui se schimbă cubind într'un gîlguit de sânge: hoțul tăiașe beregata calului. Par'că mi-ar fi tăiat mie gâtul. Nechezatul calului se înecă în hîrciitul morții și hîrciitul acesta îmi rupea inima.

Ca o jiganie spurcată hoțul da să se strecoare pe ușă. M'am proptit în brațul lui, cuprinzându-l gremazul cu mâinile.

Hoțul se și pregătea să mă înjunghie, dar gardianul îl coprinse de mijloc pe la spate și-l da cu genunchiul să-l frângă șalele,

— Reuniunea română de muzică și cântare în Arad. Un public numeros al societății culte din Arad s'a întrunit Mercuri seara în localitatea școlii elementare din loc și a hotărât înființarea unei reuniuni de muzică și cântare.

De față erau doamnele: Goldiș, Lazar, Magdu, Mihulin, Nicorescu, Nemet, Russu, Luca, Papp, Pop, Petran, Secula, Serb, domnișoarele: surorile Dimitrescu, Florescu, Crișan, Luca, Pop, surorile Papp, Morariu, Raicu, Moldovan, surorile Moise, domni: Vasilie Goldiș, Cornel Lazar, Chelnicean, Dr. St. C. Pop, Nicolae Mihulin, Miron Serb, Dr. Ioan Nemet, Morariu, Ioan Moldovan, Sever Secula, Traian Vășian, Nicolae Ștef, Ioan Niculescu, Dr. Liviu Tămășdan, Silviu Pop, Sever Bocu, Russu Șirianu, Trifu Lugojan.

Reuniunea constituindu-se adhoc sub presidenția dlui Vasilie Goldiș, s'a decretat de înființată și s'au ales trei comisii:

a) Comisiunea pentru alcătuirea statutelor: Vasilie Goldiș, Trifu Lugojan, Nicolae Ștef.

b) Comisiunea pentru conscrierea membrilor: Trifu Lugojan, Dr. Liviu Tămășdan, Silviu Pop.

c) Comisiunea artistică: Iuliu Herbay, Sever Secula, Silviu Pop.

Cu înființarea acestei reuniuni se realizează o idee, care de multă vreme preocupă deja societatea română din Arad.

„Tribuna — reinviată. Din Cleveland, America de nord, ne vine știrea că un grup de români d'acolo au hotărât să reediteze vechia „Tribuna”. După cum ni se scrie, — noul ziar e „cotidian și apare în fiecare săptămână”. Adresa redacției e: „Tribuna Cleveland O., American Trust Bdg 504, Nord-America.

— Logodnă. Azi își serbează logodna profesorul Ioan Costa cu domnișoara Tulia Bogdan din Șiria. Cerimonialul religios se va celebra prin directorul institutului pedagogic teologic Roman R. Giorogariu, ieromonah. Trimitem mirilor călduroasele noastre felicitări!

— Contesa Montignoso, fosta soție a moștenitorului de tron din Saxonia, în curând va părăsi castelul dela Romo și se va stabili definitiv în Basel.

Nuoi cardinali. În consistorul public ținut Joi, Papa a predat nuoiilor cardinali: Aiu ti, Talliani, Katschialei, Merry del Val și Callegari pălăria de cardinal. Predarea a fost însoțită de solemnități bisericesti. — În consistorul secret, ținut după cel public, Papa l-a numit episcop de Asturga pe Miranda.

— Ajurnarea Dietei Bucovinei. Mareșalul Bucovinei, Iancu Lupul a înștiințat în scris pe domniul deputați dietali, că, conform notificării dela presiul guvernului, dte 8 Noemvrie n. Dieta Bucovinei este ajurnată cu ziua de Marți 10 Noemvrie n. a. c.

Episcopul Radu la Roma. Ni se scrie din Oradea-mare: Episcopul Demetriu Radu

— Lasă-l Ioane, numai să i iei cuțitul din mână.

I-a apucat eu amindouă mâinile brațului drept și l-a mușcat de mână ca o fiară spurcată. Cuțitul a căzut jos din mână în sângerată.

— Ah! Câne, m'at mâncat fript! Atât a mai putut zice hoțul, căci mâinile mele i-se înclășaseră pe gât și-l strângeau ca un ceatlău îngrozitor.

Aveam conștiința limpede că țin în puterea mea o fiară spurcată, pe care trebuie s'o prăpădesc.

Strângeam cu furie, cu putere, o putere de care mă miram eu însuși. Simțeam că mi curge în vine sânge de uriașe sfarmăpietre.

Gardianul încercase să mă ia o parte, cu cuțitul hoțului în mână.

Aveam în clipele acele o senzație curioasă de tot: un sentiment de mândrie, de superioritate, de încredere în viață, ceva din pornirea unei fiare tratată cu mușchi puternici și cu coarne ascuțite.

Când mi-am desleșat mâinile de pe grumazul hoțului, acesta a căzut buștean la pământ. Am rămas pe pat până ce s'au revărsat zorile, și am plecat să dau de știre sub-prefectură.

— Poala cerului se rumenia spre răsărit și pe câmp plutiau primii flori înviorători ai dimineții.

Stelele păliu în albastrul întunecat al cerului și crestele dealurilor se limpeziau din nelămuritul crepusculului.

a plecat erl la Budapesta, de unde va merge pe o vreme mai îndelungată la Roma. Episcopul e însoțit în calea aceasta de fratele său protopopul Iacob Radu.

— „Junimea”. Duminică în 8 Noemvrie n. c. societatea acad. „Junimea” din Cernăuți a ținut în universitate adunarea generală. Comitetul nou ales pentru anul de studii 1903/04 societatea și l-a constituit în următorul mod: Președinte: Const. Lucael stud. fil. Vice-președinte: Alex. Procopovici, stud. fil. Secretar I: Ștef. cav. de Volcinschi, stud. fil. Secretar II: Ștef. cav. Vitencu stud. fil. Cassier: George Teleaga stud. jur. Bibliotecar: G. Hoinic stud. fil. Controlo: Victor Tomasciuc, stud. jur. Econom: Dimitrie Vasilovici, stud. fil. și membri în comitet fără funcțiune d-nii Em. Iliuț, stud. fil. și Mod. Soroccean stud. fil. La această adunare a „Junimei” s'a decis ca jubileul de 25 ani de existență al Societății să nu fie serbat în 22 și 23 Noemvrie n. 1903 ci într-un termen mai târziu, pe care îl va fixa comitetul jubilar al Societății.

— Foc în Aradul-nou. Publicul coroului de așară a fost alarmat de sunetele de alarmă ale pompierilor, care alergau într-o fugă nebună peste piața Tököly prin îngusta stradă Forray, luând-o cătra Murș de unde nori de fum se vedeau ridicându-se spre cer. Curioșii care s'au luat în urma lor pe termenul Murșului au observat că norii de fum plutesc de-asupra Aradului-nou și nu dincoace cum li-se părea plimbătorilor de seara de pe strada Andrassy. Câte-va clăi de fân și de paie s'au aprins în curtea economului Watz József care au ars cu desăvârșire. Munca pompierilor noștri s'a și redus numai la scutirea edificiilor din vecinătate, pentru-că locul nu putea fi localizat. Există bănuiala că vre-un păcătos din răsbunare a aprins paele.

— Duel tragi-comic. Nikolaki Effendi, consul turcesc în Fiume, a avut Joi duel pe pistol cu locotenentul de marină Cipelli. Ambii duelanți și-au descărcat arma și au rămas nevătămați, numai glonțul din pistolul lui Cipelli l'a nimerit în picior pe Dall'Asia, unul dintre secundanții lui Nikolaki. Depeșile spun că după duel duelanții s'au împăcat. — Noue ni-ar plăcea să știm însă, oare s'a împăcat și secundantul cu duelanții?

— Advocat sinucigaș. Dr. Benkő Armin, avocat cu vază din Pozsony, s'a sinucis. Suferia de vreme îndelungată de neurastenie acută, din care nu se putea vindeca. Marți a plecat d'acasă spunând că va călători la Budapesta, dar nu a călătorit, ci s'a plimbat ciasuri întregi în păduricea de lângă gară. Către amiază s'a întors în oraș și și-a cumpărat un revolver. De-atunci nu l'a mai văzut nimeni viu. Numai Joi a fost găsit cadavru în pădurea amintită.

— Al treisprezecelea... Superstițioșii ear vor cădea pe gânduri citind șirele aceste. Treisprezece brutari au sosit erl în Budapesta, ca să studieze referințele brutarilor din capitala ungurească. Unul dintrânșii, cu numele Mayer, care s'a anunțat mai în urmă, ca al treisprezecelea la călătorie, erl

Cocoșii din sat cucurigu vofoși și din marea de jăratec licăritor ce încase răsăritul, soarele se ridica încet-încet, mæstos, înflăcărat, uriaș, curat ca în primele începuturi ale lumii.

M'am închinat după obiceiul bêtănesc la sfântul soare care coace holdele, înfloreste florile, aprinde în noi flacăra bărbăției.

Mă simțeam ușor la trup și aveam seninătatea de suflet a unui om ce a scăpat pe al sêi de o dihanie spurcată...

Miron Aldea.

H A Z.

— De ce plângi micule?
— Fiind-că mama bate pe frate-meu pentru o prostie pe care a făcut-o eu.
— Frumos, lacrimile tale arată că ai o inimă bună.
— Dar acum frate-meu o să spue mamii că eu sunt vina, și atunci o să mă b.ți pe mine

Păcală întreabă într'o zi pe un țeran:
— Măi, neică, n'ai putea să-mi spui câte ceasuri sunt?

— E ceasul când să dai apă la dobitoace! — răspune țăranul cu mojiție.

— Adevărat, — răspune Păcală atins — păi, atunci, de ce nu bei?

seara s'a îmbolnăvit instantaneu, a căzut și a murit.

— Lăsământul cântăreței. Ceva neobișnuit, un sentiment de durere chiar te cuprinde, când în lumea iluziilor ce ți le-a deșteptat strălucirea rampei, s'amestecă câte-o notă prozaică, ori chiar tragică. Câtă durere nu străbate din niște șire rigide ieșite de sub tipar cari vestesc că bogată garderobă a divei de timpuriu decedate e de vânzare. Știe Dumnezeu, dar și cel mai profan om se simte sgduuit puțin citind edictul judecătoresc:

„Garderoba bogată a decedatei artiste Csongor Mari e de vânzare la licitație. Se vinde obiect de obiect (Costume, trikouri, peruce, încălțăminte etc. etc.) Se pot vedea în strada Elemér 22. I et.”

Cine nu-și aduce aminte de eroina Gauthier Marguerite alui Dumas fiul, când citește șirele aceste?

— Furt misterios. Din Cenadul ungurese ni se scrie despre un furt misterios. La casa comunală, într'o casă de fier se păstrau banii incurși pentru dări. Marți, la 10 Noemvrie au intrat 1200 cor. în hârtii. Ungurean Lazar, percepător de dări, i-a pus într'un plic și i-a așezat apoi într'un sertar, pe care l'au încuiat atât percepătorul cât și judele comunal și tutorul public. După amiază însă, când au venit la casa satului, banii nu erau nicăieri. Din împrejurarea, că nu s'au găsit de loc urme de infracțiune, se deduce că toți trei au uitat să încuie sertarul. Pretorele l'a silit prin urmare pe Ungurean să restituie suma dispărută. Geandarmăria de altminteri s'a pus în mișcare să pună mâna pe hoțul misterios.

— Necrolog. Artemiu Codarcea, protopop gr. cat al tractului Turdei, și director al desp. Asociației pentru literatura și cultura poporului român, în anul 52 al vieții și 30-lea al fericitei sale căsătorii și preoții a repausat la 12 Noemvrie. Inmormântarea i-sa făcut în cimitirul gr. cat. din Turda-noauă în 14 Noemvrie 1903.

Fie-ți fărîna ușoară și memoria binecuvântată.

— Populația României. România astăzi are 5,856,090 locuitori, cari după naționalitate sunt: Români 5,489,296, Austro-ungari 104,100 Turci 229,83, Greci 20,057, Italieni 88,11, Bulgari 7064, Germani 7036, Ruși 4201, Serbi 2089, Francezi 1564 Ovrei, cetățeni români, 256,588, ovrei, cetățeni străini, 5859. În România sunt mai mulți bărbați decât femei și anume 3,026,638 bărbați și 2,970,951 femei. 45% ale populației o formează căsătorii. La orașe numărul analfabeților e de 37%. Numărul școlilor populare e 3656.

— Extraordinar! Cel mai efin și mai bun isvor de a se provedea cu tot felul — exclusiv prima calitate de bijuterii, articole de brilliant, tacâmuri de argint în casete, precum și argint festiv și obiecte de donuri — prețuri strict solide, executare pomptă, pe lângă garanția la juvalierul nostru de bun renume Weinberger Ferenczi piața Andrassy, în edificiul Hotelulu, Central.

Atelier propriu de primul rang pentru reparatură. Telefon pentru oraș și comitat Nr. 439.

Cea mai nesticătoasă cremă pentru înfrumșetarea tenului e crema de flori de iliac. un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgărciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poftei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil., o cutie de probă 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria” alui Kossuth, în Arad, Piața Bornei 150 (casa Dengl).

Felurimî.

Un prinț în orchestră. Amatorii de muzică wagneriană au asistat zilele acestea la un spectacol destul de rar. Cu prilejul reprezentării „Walkyriei” la teatrul Wagner din Munch, construit de Prințul Regent, ei au văzut pe un prinț din naștere printre membrii orchestrei.

Prințul Ferdinand, nepotul prințului Regent, și musicant pasionat, n'a crezut mai pe-jos de demnitatea sa se facă parte din orchestră și de a executa partea primului violonist al operei wagneriene.

Acest prinț, de și are un grad militar, s'a făcut cunoscut mai ales ca medic. Ca muzicant el nu-l mai puțin înzestrat

Tovarășii lui de orchestră i-au făcut ovațiuni călduroase.

Eroină și logodnică. În curând se va face la Paris căsătoria d-rului Croce, corespondentul din Londra al ziarului „Corriere della sera”, cu o doamnă pariziană. Logodna s'a făcut în condițiuni mișcătoare.

Anul trecut dr. Croce, pentru serviciul ziarului său, a trebuit să stea câte-va zile la Paris și aflându-se pe marginea Senei, căzu din întâmplare în apă și fu cât p'aci să se înec.

Lângă țerm se aflau mai multe persoane, cari mâncau și petreceau pe iarbă verde.

Intre ele era și o văduvă tină și frumoasă, care cu mult eroism se aruncă în Sena și salvă pe ziarist.

Din acea întâmplare a luat naștere o idilă, care se va termina peste câte-va zile cu căsătoria lor.

Căsătoria unui duce englez cu o milionară americană. Din Londra se anunță că în societatea înaltă de acolo a produs o mare senzație știrea despre logodna unui duce englez cu o milionară americană. Logodnicul este ducele de Roxburgh, în vîrstă de 27 ani, iar logodnica Miss Mary Wilson Goelet, cunoscută sub numele May Goelet. Ducele, după moartea tatălui său în anul 1892, luă în posesie marea proprietate a familiei din Roxburgh (Scoția) mai târziu se luptă în războiul din Africa de sud și însoți perechea princiară de Wales în călătoria sa în jurul lumii.

Familia Roxburgh de câțiva ani ducea o viață foarte retrasă și castelele ei erau nelocuite. După căsătoria bogată a tinărului duce, de sigur că o nouă viață va începe în Roxburgh. Miss May Goelet este considerată ca cea mai bogată moștenitoare din NewYork, ba poate că și din America întreagă.

Tatăl ei Ogden Goelet, o rudenie a miliardarului Astor, a murit subit în 1857 pe yachtul său „Mayflower” în Coves și a lăsat fiicei sale o avere de vre-o 230 milioane franci. Ducele de Roxburgh era de cât-va timp oaspe al d-soarei Goelet în palatul ei, Ochre Court din Newport. Mrs. Goelet este nepoata lui Cornelius Vanderbilt.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barclanu.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

ARAD.

Supt Nr. 39 strada Săcurii (fejsze u.), scule bune și eține pentru faur sunt de vîndut.

Cele mai moderne

paltoane de copii și dame, mai efin se pot procura la firma

SCHWARZBERGER MANO

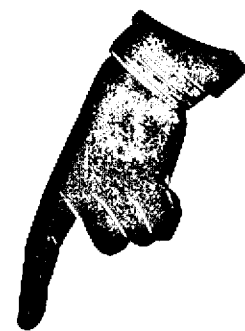
(Vörösmarthy u. 3.)

cunoscută ca o firmă solidă. In magazinul acestei firme, care aproape exclusiv ține numai pachete de dame, au sosit deja, în mare asortiment,

noutăți în articoli —

de toamnă și iarnă

Merită spriginul tuturor noua firmă, care și-a pus de țintă a satisface tuor pretențiilor marelui public.

Am onoare a aduce la cunostința tuturor că
pentru sesonul de acum mi-a sosit prețioase

COVOARE

de

PERSIA și SMYRNA

*luându-mi voia a ruga pe On. Public să bine-
voiască a cerceta magaziile mele bogate în
covoare, perdele, șarșafuri, plapome, sal-
tele, acoperitoare de bumbac, țoale și
altele.*

87 1-8

Domán Sándor

ARAD.

— PIAȚA LIBERTĂȚEI Nr. 17. —

